

KOMENTARZ

Kto zostanie nowym premierem Wielkiej Brytanii?

Przemysław Biskup

20 lipca posłowie Partii Konserwatywnej wyłonili kandydatów na nowego lidera tego ugrupowania i w konsekwencji – brytyjskiego premiera: minister spraw zagranicznych Liz Truss i byłego ministra finansów Rishiego Sunaka. Otwiera to nie tylko drugą fazę wyborów następcy Borisa Johnsona, w której decydują wszyscy członkowie partii, ale też pozwala zidentyfikować wyzwania dla relacji Wielkiej Brytanii z UE i Polską.

Jak przebiegał parlamentarny etap wyborów nowego szefa konserwatystów?

Pięć głosowań poselskich (14–20 lipca) [zredukowało liczbę kandydatów z ośmiorga do dwójga](#). Ten etap wyborów zapoczątkował najważniejszą od 2005 r. zmianę generacyjną w przywództwie torysów. Tylko Jeremy Hunt, wyeliminowany już w pierwszym głosowaniu, reprezentował pokolenie Johnsona, z którego wywodzili się m.in. wszyscy premierzy od 2010 r. Pozostali kandydaci byli młodsi co najmniej o dekadę. W czwartej i piątej turze pozostały kobiety i reprezentanci mniejszości etnicznych. Nowymi twarzami odpowiednio lewego i prawego skrzydła partii oraz silnymi kandydatami na stanowiska ministrów stali się Tom Tugendhat i Kemi Badenoch. Potwierdził się także [zwrot torysów w prawo zapoczątkowany przez Johnsona](#) w 2019 r. Finaliści reprezentują neoliberalne thatcherowskie centrum (Sunak) lub probrexitowe prawe skrzydło (Truss).

Jakie znaczenie ma zwycięstwo Johnsona w konstytucyjnym wotum zaufania z 19 lipca?

Wotum nieufności zgłoszone przez laburzystów 12 lipca miało wymusić [natychmiastową dymisję Johnsona](#) i skłonić część torysów do głosowania z opozycją. Johnson przekształcił ten wniosek w wotum zaufania, które zostało uchwalone 19 lipca w Izbie Gmin stosunkiem głosów 349 do 238. Manewr ten pozwolił torysom przywrócić jedność

nadwyreżoną w pierwszym tygodniu lipca, a Johnsonowi – obronić wizję brexitu i dorobek programowy, który będzie punktem wyjścia dla nowego rządu, skonsolidować stronników i ustabilizować osobistą pozycję przed 5 września. W rezultacie do kolejnych wyborów do Izby Gmin w 2024 r. Johnson pozostanie poważnym graczem w Partii Konserwatywnej i będzie wpływał na równowagę sił w brytyjskim ugrupowaniu rządzącym. Jest to ważne w kontekście wyniku ostatniego głosowania posłów konserwatywnych (Sunak: 137 głosów, Truss: 113 i Penny Mordaunt: 105), który potwierdził podział torysów na kilka frakcji o zbliżonej sile.

Kim jest Rishi Sunak i jaki jest jego program?

Sunak startował z wyraźnym poparciem większości establishmentu partyjnego. W trakcie rywalizacji wyrósł na reprezentanta liberalnego światopoglądowo lewego skrzydła partii. Sunak ma hinduskie korzenie, odebrał elitarnie wykształcenie (m.in. studiował w Oksfordzie) i pracował jako bankier inwestycyjny. Jego majątek osobisty, tak jak i jego żony – obywatelki Indii i współwłaścicielki koncernu Infosys – sytuują go w gronie najbogatszych Brytyjczyków. Czterdziestodwuletni obecnie Sunak w wieku 35 lat został posłem, 39 lat – pierwszym wiceministrem finansów, a w wieku 40 lat – szefem tego resortu. Jako minister mimo poparcia dla brexitu reprezentował pragmatyczne podejście do negocjacji z UE. W kampanii

KOMENTARZ PISM

akcentuje potrzebę zwalczania deficytu budżetowego i inflacji (są najwyższe od 40 lat) poprzez selektywne cięcia w wydatkach publicznych i – przede wszystkim – podwyżki podatków. To drugie rozwiązanie budzi silny sprzeciw dużej części posłów, członków i wyborców Partii Konserwatywnej.

Kim jest i co proponuje Liz Truss?

Choć w młodości była związana z centrolewicą, a w 2016 r. promowała członkostwo w UE, Truss startowała jako jedna z reprezentantek prawego skrzydła, mając poparcie probrexitowej części establishmentu torysów. W trakcie rywalizacji stała się też czołową obrończynią programu Johnsona. Zasiadająca w rządzie nieprzerwanie od 2010 r. czterdziestosześcioletka jest kandydatką o największym doświadczeniu ministerialnym. Podczas kampanii akcentuje swój dorobek w zakresie wsparcia dla Ukrainy (jako minister spraw zagranicznych) i realizacji dywidendy brexitowej (jako minister ds. handlu zawarła kilkadziesiąt traktatów handlowych). W czerwcu br. wprowadziła pod obrady parlamentu [ustawę mającą jednostronnie zmodyfikować Protokół północnoirlandzki](#). Jest zwolenniczką stymulacji wzrostu gospodarczego poprzez obniżanie podatków,

akceptując potrzebę czasowego zwiększenia długu publicznego.

Co wygrana jednego z kandydatów oznaczałaby dla brytyjskiej polityki wobec UE i Polski?

Oboje sytuują się w centrum lub po prawej stronie spektrum konserwatystów i obejmowali w gabinecie Johnsona tzw. wielkie ministerstwa (*Great Offices of the State*), co zbliża ich programy do siebie. Ich rywalizacja ma jednak kluczowe znaczenie dla zwalczania inflacji, kosztów życia i poziomu opodatkowania, które są najwyższe od kilkadziesiąt lat. Strategia Sunaka wydaje się wiarygodniejsza finansowo, ale uderza w poziom życia biedniejszych Brytyjczyków, w tym [wyborców torysów w regionach przemysłowych](#). Czyni to strategię Truss atrakcyjniejszą politycznie. W relacji z Polską i UE Truss zapowiada w największym stopniu kontynuację programu Johnsona, tak w zakresie [wspierania Ukrainy](#) i zwiększania wydatków na obronność, jak i asertywnej postawy w negocjacjach z UE w sprawie wdrażania brexitu. Sunak, o którego bardziej koncyliacyjnym podejściu do UE wiadomo, stanowi jednak w większym stopniu niewiadomą w odniesieniu do innych problemów.